

Prvi dom gimnazije, danes Osnovna šola II

Po drugi svetovni vojni je Ministrstvo za prosveto pri Narodni vladi Slovenije 23. maja 1945 izdalo odredbo o obnovi poškodovanih prostorov univerze. Postopno so ustanavljali nove fakultete. V študijskem letu 1945/46 je bilo redno vpisanih 2565 slušateljev in 114 izrednih. Gradile so se nove univerzitetne stavbe in študentski domovi.

Univerza sodeluje z drugimi univerzami in združenji, podeljuje znanstvene in častne nazive ter izdaja redne publikacije.

Univerzo v Ljubljani zdaj sestavlja 26 članic, od tega 23 fakultet in 3 umetniške akademije.

Tatjana Hojan

Sto let Gimnazije Murska Sobota – »šola za vse ljudi«

V letu 2019 obhajamo številne obletnice, ki slavijo prelomne dogodke tako v svetovnem kot v slovenskem merilu. Govorimo o letu 1919, torej o jubilejni stoti obletnici dogodkov, ki so predvsem povezani s koncem 1. svetovne vojne. Čas, ki je pomenil številne spremembe in novosti tudi v pokrajini, ki je bila skozi vso svojo zgodovino vezana na Ogrsko in se tako v političnem, gospodarskem, družbenem in kulturnem smislu razvijala ločeno od drugih slovenskih dežel. Govorimo o Prekmurju, ki ravno v tem letu, letu 2019, s številnimi aktivnostmi poudarja velik pomen združitve Prekmurja z matičnim narodom.

Prvi dom gimnazije, danes Osnovana šola II (hrani Gimnazija v Murski Soboti)

Le nekaj mesecev po razglasitvi priključitve Prekmurja h Kraljevini SHS pa je v Mursko Soboto prišla še ena pomembna novica – 30. septembra 1919 je prispel odlok o ustanovitvi gimnazije v Murski Soboti. Vse od 19. stol. naprej, ko so bile narodne manjšine v času prebujanja nacionalne zavesti izpostavljene raznarodovalni politiki, v tem primeru madžarizaciji, se je tudi pri Prekmurcih, takratni maloštevilni inteligenci (duhovščini) že izražala težnja po uporabi proti ogrski nadvladi. In ravno v gimnaziji so takrat videli možnost izobraževanja otrok, ki jih je bilo treba vzgojiti ali prevzgojiti v slovenskem duhu. Soboška gimnazija je tako postala eden izmed najpomembnejših dejavnikov v sooblikovanju slovenske podobe Prekmurja.

Prvih 33 dijakov iz Murske Sobote in okoliških vasi je 15. oktobra 1919 sedlo v šolske klopi in začelo pouk v maternem jeziku. Do zdaj so redki Prekmurci odhajali na šolanje v kraje na Madžarskem (Monošter, Sopron, Kőszeg, Sombotel), z ustanovitvijo soboške gimnazije pa je ta prvič v zgodovini dala večjo možnost in priložnost izobraževanja prekmurskih kmečkih otrok na višji splošnoizobraževalni ravni.

Ob ustanovitvi so gimnazijo pestile številne težave. Prostorska stiska je bila bolj ali manj prisotna ves čas njenega delovanja, premalo je bilo sredstev za nakup učbenikov, knjig za šolsko knjižnico, nujnih učil in pripomočkov za pouk. Težave so imeli tudi dijaki, ki so končali madžarsko osnovno šolo in mnogi v slovenščini niso znali ne govoriti ne pisati. Zato je bil v prvih letih učni uspeh dijakov nekoliko slabši.

Število vpisanih dijakov je skozi leta nihalo in bilo pogosto odvisno od trenutnih gospodarskih razmer, pa tudi naravnih nesreč v pokrajini. Revna prekmurska pokrajina pa ni vplivala le na slab vpis dijakov, nezanimiva je bila tudi

za učitelje, ki so jih pošiljali službovat v soboško gimnazijo iz drugih slovenskih krajev pa tudi drugih mest znotraj Kraljevine SHS.

Gimnazija je najprej delovala kot dvostopenjska, in sicer nižja, ki je ustrezala poznejšim oddelkom od petega do osmega razreda osnovne šole, in višja, ki je ustrezala današnjemu srednješolskemu programu. V letu 1925 je zaradi premajhnega vpisa dijakov šolska komisija ukinila šesti in sedmi razred in tako je bila ukinjena tudi višja gimnazija v Murski Soboti. Splošni protesti, ki so zajeli Slovensko krajino, so privedli do tega, da so naslednje leto znova uvedli šesti razred gimnazije. Žal pa so te spremembe povzročile, da so se dijaki iz premožnejših družin vpisovali v gimnazije in učiteljišča v druge večje slovenske kraje, kjer naj bi dokončali začetno izobraževanje. Revnejši dijaki pa so ostali doma in se nehali izobraževati. Prvi soboški gimnazijci so tako maturirali leta 1927 ne v domači soboški gimnaziji, ampak v drugi državni realni gimnaziji v Ljubljani.

Naslednjih petnajst let so si Prekmurci znova prizadevali za ustanovitev popolne gimnazije. Ves ta čas so delovali t. i. samoupravni oddelki, ki so se soočali s številnimi, predvsem finančnimi težavami. V letu 1927 je tedanje ministrstvo za prosveto v Beogradu z odlokom uradno odobrilo samoupravne oddelke, kar je pomenilo, da lahko uporabljajo prostore, knjižnico in zbirke državne realne gimnazije, prav tako pa je pomenilo tudi priznavanje državne veljavnosti spričeval. V letu 1929 so tako maturirali prvi maturanti v svoji, soboški gimnaziji. Veliko zmagovito prizadevanj domačih prekmurskih akademikov pa je bil ukaz kralja Petra II. leta 1936 o postopni spremembi nepopolne v popolno realno gimnazijo v Murski Soboti z začetkom v šolskem letu 1937/1938. To je pomenilo, da so novo generacijo vpisovali v t. i. državni razred, prejšnje pa so nadaljevale v samoupravnih razredih.

Gimnazija je tako obstala le zaradi močne volje Prekmurcev. Pred 2. svetovno vojno se je število vpisanih dijakov povečalo, v posameznih oddelkih je bilo od 27 do skorajda neverjetnih 59 dijakov. V dopisu ministrstvu prosvete v Beogradu, poslanem 7. septembra 1940, je šola, v kateri je bilo takrat osem učilnic za šestnajst oddelkov in 723 dijakov, spet izpostavila prostorsko stisko. Učilnice so bile premajhne, kabinetov ni bilo, šola je bila brez sanitarnih prostorov, resen problem je predstavljalo pomanjkanje učiteljev, zato so določene predmete poučevali celo nestrokovnjaki. V takih razmerah, ko je poleg vseh težav naše ozemlje zajela še 2. svetovna vojna, je šolanje zaključila zadnja generacija samoupravnih oddelkov, Prekmurje pa je dobilo popolno državno gimnazijo.

Z 2. svetovno vojno so Prekmurci spet prišli pod madžarsko oblast, ki je jasno poudarjala politiko »Vende vrniti v 'domovino'«. V letu 1941 so takratnim štiridesetim maturantom pred maturo postavili pogoj, da morajo opraviti pripravljalni tečaj iz madžarske zgodovine in geografije. Učitelje in druge izobražence so izgnali iz Prekmurja, slovenske knjige pa sežgali. Uničili so večji del šolskega arhiva ter uvedli madžarski jezik v šole in urade. Sistematično raznarodovanje se je nadaljevalo z uvedbo dveurnih tedenskih tečajev madžarščine za dijake od prvega do tretjega razreda in s klerikalno-nacionalistično vzgojo dijakov od četrtega do osmega razreda. Vse to so bili vzroki za upad števila vpisanih v gimnazijo.

Nasilna madžarska medvojna politika je tudi pri mladih gimnazijcih spod-

VIII. razred Gimnazije v Murški Soboti, 1951-1952
(hrani Gimnazija v Murški Soboti)

4. b razred med poukom matematike pri prof. Francu Avscu, 1958-1959
(hrani Gimnazija v Murški Soboti)

Maturanti se poslavljajo, 1973 (hrani Gimnazija v Murski Soboti)

budila velik odpor. To potrjuje dejstvo, da je v boju za svobodo padlo osemdeset dijakov soboške gimnazije, trije med njimi so postali narodni heroji.

Po vojni je spet zaslediti povečan vpis v gimnazijo. To je tudi tokrat povzročilo prostorsko stisko, težave so bile z uničenim šolskim inventarjem, knjižnico, uničen je bil šolski arhiv, prav tako je spet primanjkovalo učiteljev. Učitelji in dijaki so nekatere težave poskušali odpraviti s sodelovanjem pri obnovi v vojni porušene domovine. S prostovoljnimi delom so dosegli odprtje dograjene in prenovljene šolske stavbe v letu 1950, deset let pozneje pa še odprtje šolskega igrišča. V tem času je bil član šolskega odbora tudi dijak Milan Kučan, pozneje prvi predsednik Republike Slovenije.

Po novem zakonu iz leta 1958 so osnovne šole postale osemrazredne, gimnazija pa štirirazredna. Takrat je torej dobila današnjo podobo splošnoizobraževalne srednje šole. Spet se je pojavila prostorska stiska, ki so jo v šestdesetih letih rešili s selitvijo v novo zgradbo. Pri vseh finančnih težavah je v tem času gimnaziji pomagalo domače soboško podjetje Potrošnik, kar pomeni, da je bila gimnazija ves čas tudi skrb domačih ljudi.

V sedemdesetih letih 20. stol. je sledilo eno najmirnejših in najbolj premočrtnih desetletij v zgodovini gimnazije. Šola je bila s svojimi aktivnostmi prisotna v širšem prostoru Prekmurja, Slovenije, sosednje Avstrije in Madžarske.

Usodna so bila potem spet osemdeseta leta. Sledila je selitev v nove prostore, kar je bilo povezano z novim zakonom o usmerjenem izobraževanju. To je pomenilo tudi ukinitvev gimnazijskih programov po vsej Sloveniji za eno desetletje. Nastal je Srednješolski center tehniško-pedagoške usmeritve (SCTPU), ki se je jeseni 1980 vselil v povsem novi objekt, kjer je Gimnazija Murska Sobota še danes.

Izobraževanje je potekalo po treh usmeritvah: naravoslovno-matematični

Uprizoritev igre Pokojni Christopher Bean, avtor Lesly Hovard. Igralci so dijaki maturitetnega razreda, premiera je bila decembra 1965. Režiser prof. Vlado Sagadin (razrednik), 1965. (hrani Gimnazija v Murski Soboti)

in pedagoški, tekstilnokonfekcijski in strojni. Pedagoška usmeritev se je delila na družboslovno, naravoslovno in razredno.

Leta 1990 je bil znova uveden program splošne gimnazije, v katerega je bilo vpisanih pet oddelkov. Kljub temu je bila Gimnazija Murska Sobotna uradno ustanovljena šele avgusta 1991 in s tem tudi pravno razdružena od Srednje poklicne in tehniške šole Murska Sobotna. Vendar pa sta obe šoli še danes pod isto streho.

V naslednjih letih se je gimnazija trudila zadovoljiti širše interese čim več mladih iz Prekmurja, zato so uvedli novi program športnih oddelkov.

Šola je vse do danes vpeta v vedno nove izzive, ki jih prinašajo zahteve sodobnega časa. Začelo se je računalniško opismenjevanje vseh učiteljev, učilnice so povezane z internetom, kar omogoča pestro uporabo informacijsko-komunikacijske tehnologije in e-gradiva pri pouku. Vsaka učilnica ima nameščeno sodobno interaktivno tablo.

Z vključevanjem v različne projekte, natečaje, organizacijo strokovnih ekskurzij si gimnazija danes prizadeva dijakom odpreti vrata popotniške, žive učilnice po vsej Evropi. Tako se razvijajo v pogumne radovedneže, svetovljane in odprte ljudi.

V prvih letih delovanja gimnazije je bil učni uspeh dijakov zelo slab. Danes se šola ponaša s številni uspehi dijakov na različnih tekmovanjih in na koncu z uspešno končano maturo, mnogi se vpišejo v republiško zlato knjigo maturantov.